

Anställning som psykologassistent

Rekommendationer antagna av förbundsstyrelsen
2016-04-09

Anställning som psykologassistent

Det är angeläget att studenter på psykologprogrammet under utbildningstiden ges möjligheter att skaffa sig värdefull praktisk erfarenhet av psykologarbetet inför den fortsatta yrkeskarriären. En anställning som psykologassistent kan även vara ett viktigt första steg till svensk legitimation och svensk arbetsmarknad för de utlandsutbildade psykologer som har behov av att få kännedom om hur det är att arbeta som psykolog i Sverige och i övrigt integreras i arbetslivet. För att fylla sitt syfte ska psykologassistenttjänster vara tidsbegränsade under sommarferier eller andra kortare perioder.

För den arbetsgivare som anställer psykologassistenter innebär det en ökad resurs i verksamheten och även möjlighet att knyta betydelsefulla kontakter genom att visa upp sin verksamhet som en attraktiv arbetsplats inför framtida rekryteringar.

Termen psykologassistent ska utläsas med betydelsen ”assistent åt psykolog”. Psykologassistenten assisterar alltså en legitimerad psykolog. En psykologassistent kan inte jämföras med en legitimerad psykolog eller en PTP-psykolog, varken när det gäller kompetens och erfarenhet eller när det gäller det formella ansvaret för arbetsuppgifterna. Verksamheten måste tydliggöra att psykologassistenten ska utföra sitt arbete antingen under överinseende av eller på delegation från en ansvarig psykolog som är anställd på samma arbetsplats.

Behörighet

Inom hälso- och sjukvården finns särskilda bestämmelser, i framförallt Patientsäkerhetslagen, om kraven på personalens behörighet och kompetens för att utöva verksamhet. För titeln psykolog finns ett titelskydd, vilket innebär att endast den som är legitimerad psykolog eller den som genomgår PTP får kalla sig psykolog. Däremot finns inga bestämmelser som hindrar att en psykologstudent anställs som assistent med psykologarbetsuppgifter.

Ansvarsfördelning

En psykologassistent som vid hälso- och sjukvård av patienter biträder en psykolog tillhör ”hälso-, och sjukvårdspersonalen”. Alla som tillhör den gruppen ska, enligt Patientsäkerhetslagen, utföra sitt arbete utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet samt ge patienterna sakkunnig och omsorgsfull

hälso- och sjukvård. Av det följer att psykologassistenten måste ha tillräcklig kompetens för att utföra sina arbetsuppgifter.

Den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen bär enligt Patientsäkerhetslagen också själv ansvaret för hur han eller hon fullgör sina arbetsuppgifter. Rent konkret innebär det att assistenten ansvarar för hur han eller hon genomför de arbetsmoment som delegerats av den legitimerade psykologen eller av verksamhetschefen. Men psykologassistenten är inte formellt ansvarig, det vill säga arbetar inte med uppgifterna under självständigt yrkesansvar.

Det är således viktigt att skilja på formell och reell kompetens att utföra psykologarbetsuppgifter. Med formell kompetens menas för psykologernas del att man har genomgått en utbildning som gett en legitimation för yrket eller att man efter teoretisk utbildning genomgår PTP och att man därför arbetar med psykologuppgifter under ett självständigt yrkesansvar. Med den formella kompetensen följer ett särskilt ansvar som ytterst kan leda till att legitimationen dras in eller att en ansökan om legitimation avslås. En psykologassistent har inte formell kompetens att fatta beslut kring exempelvis bedömning, diagnostik och slutsatser av utredning, och inte heller att självständigt genomföra vårdplanering och behandling. Däremot kan den som är anställd som psykologassistent ha reell kompetens att utföra enskilda arbetsuppgifter inom ramen för det arbete som den legitimerade psykologen har ansvar för.

Den reella kompetensen är den kunskap och erfarenhet som psykologassistenten har tillägnat sig genom utbildning eller genom annan yrkes- och praktisk erfarenhet. Den legitimerade psykologen och verksamhetschefen bär ansvaret för att bedöma vilka arbetsuppgifter psykologassistenten har reell kompetens för. De arbetsuppgifter som psykologassistenten utför ska vara väl avgränsade och tydligt beskrivna. Den ansvarige legitimerade psykologen ska vara anställd på samma arbetsplats och ha ett uppdrag med ett utvidgat ansvar för att observera utförandet av assistentens uppgifter. Det ska tydligt framgå av såväl journalanteckningar som anställningsavtal vem som är ansvarig legitimerad psykolog. Samtidigt har alltså psykologassistenten som hälso- och sjukvårdspersonal givetvis även ett eget ansvar att utföra sina tilldelade arbetsuppgifter enligt lagar och förordningar och på ett patientsäkert och korrekt sätt, samt att följa förbundets etiska riktlinjer. Om assistenten själv anser att han eller hon inte har tillräckliga kunskaper och erfarenheter för uppgiften får den inte delegeras.

Psykologförbundet anser

- Det ska tydliggöras att den legitimerade psykologen, med både formell och reell kompetens, är den som är ytterst ansvarig för patientens vård och behandling. Det ska exempelvis tydligt framgå av journaler och andra handlingar vem som är ansvarig psykolog.
- Av både patientsäkerhetsskäl och arbetsmiljöskäl är det mycket viktigt att alltid utgå ifrån assistentens reella kompetens när det gäller vilka arbetsuppgifter som assistenten ska utföra.
- Arbetsuppgifterna behöver antingen vara delegerade eller utföras under direkt överinseende av den legitimerade psykologen.
- En god dialog mellan den ansvarige legitimerade psykologen och assistenten har en avgörande betydelse för att patientsäkerhetskrav ska kunna upprätthållas och ansvarsfördelningen fungera.
- Det är även viktigt att den legitimerade psykologen förankrar med verksamheten när det gäller fördelningen av arbetsuppgifter och bedömningen av psykologassistentens reella kompetens.

Anställningsvillkor och arbetsuppgifter

Behörig till en anställning som psykolog inom hälso- och sjukvården är endast den som har legitimation som psykolog, eller som genomgår den föreskrivna praktiska tjänstgöringen för psykologer (PTP). En psykologstudent har därmed inte möjlighet att bli anställd som psykolog inom hälso- och sjukvården.

Anställningen som psykologassistent är inte definierad i någon lag eller föreskrift och kan därför ha ett varierande innehåll, bland annat beroende på den reella kompetens, det vill säga de kunskaper och de erfarenheter som de enskilda anställda har. Det är viktigt att komma ihåg att i anställningen tillämpas de villkor som finns i det enskilda anställningsavtalet samt de övriga anställningsvillkor i både lagar och kollektivavtal som gäller på arbetsplatsen. Arbetsgivaren har ett ansvar för att psykologassistenten ges en introduktion på arbetsplatsen och ansvarar även för psykologassistentens arbetsmiljö, vad gäller exempelvis arbetstider. Vid frågor om arbetsmiljö och andra villkor i anställningen finns möjlighet för psykologassistenten som medlem att vända sig till såväl förbundets lokala fackliga företrädare som till förbundskansliets medlemsrådgivning.

Psykologförbundet anser

- För att fylla sina syften ska en anställning som psykologassistent vara tidsbegränsad, exempelvis genom allmän visstidsanställning, under en kortare tid.
- Anställningen som psykologassistent får inte förväxlas med vikariat som psykolog eller PTP-psykolog.
- Anställning av psykologassistenter ska inte påverka den ordinarie bemanningen av psykologer.
- Den som anställs som psykologassistent måste ha en grundläggande förståelse för psykologyrket och ska därför ha fullgjort minst sex terminers studier på psykologprogrammet eller motsvarande utländsk psykologutbildning.
- Utöver denna grundläggande förståelse för psykologyrket ska krävas att vederbörande genomgått de utbildningsmoment som fordras för de arbetsuppgifter som är aktuella i anställningen.

Ytterligare information

Psykologförbundets hemsida:

<http://psykologforbundet.se/Psykologstudent/>

Psykologförbundets medlemsrådgivning:

Tel: 08-567 064 00. Mån, ons–fre 9–12. Tis 13–16.

E-post: medlemsradgivningen@psykologforbundet.se

Din lokala psykologförening:

Kontaktuppgifter hittar du på förbundets hemsida.

<http://psykologforbundet.se/Om-forbundet/>

Exempel – arbetsuppgifter för psykologassistenter

Det åligger den ansvarige legitimerade psykologen att göra en bedömning av vilka arbetsuppgifter som är lämpliga utifrån psykologassistentens kompetens och erfarenhet. Vid bedömning av lämpliga arbetsuppgifter behöver man ta hänsyn till hur långt assistenten har kommit i sin psykologutbildning, vilka kurser han eller hon har läst samt övrig erfarenhet från exempelvis praktikperiod, extrajobb eller sommarjobb. Psykologförbundet rekommenderar att man upprättar en skriftlig befattningsbeskrivning där arbetsuppgifterna tydligt framgår.

Exempel på passande arbetsuppgifter för psykologassistenter: (Förutsättningen är alltid att psykologassistenten har reell kompetens att utföra den enskilda arbetsuppgiften enligt vad som beskrivits ovan.)

Psykologiska behandlingsmoment

Behandling av patienter som av legitimerad psykolog bedöms ha måttliga eller lindriga psykiska besvär. Exponeringsövningar, social färdighetsträning, beteendeaktivering, vissa insatser i samband med internetbehandling, co-terapeut vid gruppbehandlingar.

Psykologiska utredningsmoment

Insamlande och sammanställande av material såsom skattningsskalor och testprotokoll. Assistera legitimerad psykolog vid utredningar, såsom vid anamnestagning, användandet av skattningsskalor, observationer, rättning och sammanställning av testresultat. Informera patient, anhöriga och personal om utredningsprocessen.

Psykoedukativa insatser

Sammanställa skriftligt informationsmaterial till patienter, anhöriga och övrig personal. Genomföra de psykoedukativa inslagen i exempelvis gruppbehandlingar. Hålla i öppna föreläsningar om psykologiska besvär.

Övriga arbetsuppgifter

Bistå patienter vid kognitiva träningsinsatser. Ge information om psykologiska behandlingsmetoder till övrig personal.

Exempel på befattningsbeskrivning

NN, studerande på psykologprogrammet, är under perioden X–X anställd som psykologassistent vid X-kliniken. NN ska under överinseende av ansvarig psykolog, efter överenskommelse arbeta med:

ange typ av arbetsuppgift

.....
.....
.....

Handledare/ansvarig psykolog X

Verksamhetschef X

.....

.....

Sveriges Psykologförbund
Vasagatan 48. Box 3287. SE-103 65 Stockholm.
Telefon: 08-567 06 400. Fax: 08-567 06 499.
E-post: post@psykologforbundet.se
www.psykologforbundet.se